

Sygn. akt IV Ca 800/17

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

21 lutego 2018r.

Sąd Okręgowy w Płocku, IV Wydział Cywilny - Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Jarosław Pejta

Sędziowie: SO Renata Wanecka (spr.)

SO Katarzyna Mirek – Kwaśnicka

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Gątarek

po rozpoznaniu na rozprawie 21 lutego 2018r. w P.

sprawy z powództwa K. C.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Płońsku

z 8 września 2017r., sygn. I C 699/15

1. zmienia zaskarżony wyrok

- w punkcie I w ten sposób, że obniża zasądzoną od (...) Spółki Akcyjnej w S. na rzecz K. C. kwotę do 1.597,60 zł (jednego tysiąca pięciuset dziewięćdziesięciu siedmiu złotych, sześćdziesięciu groszy), umarzając postępowanie w pozostałej części,

- w punkcie II w ten sposób, że koszty procesu między stronami wzajemnie znosi,

- w punkcie III w ten sposób, że tytułem zwrotu wydatków nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Płońsku od (...) Spółki Akcyjnej w S. kwotę 658,89 zł (sześćset pięćdziesiąt osiem złotych, osiemdziesiąt dziewięć groszy), zaś od K. C. kwotę 339,43 zł (trzysta trzydzieści dziewięć złotych, czterdzieści trzy grosze);

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. koszty procesu za II instancję między stronami wzajemnie znosi.

Sygn. akt IV Ca 800/17

## UZASADNIENIE

K. C. wniósł pozew przeciwko (...) S.A. w S. o zasądzenie na jego rzecz 2.436,46 zł wraz z odsetkami ustawowymi od 23 lutego 2015r. do dnia zapłaty. W uzasadnieniu podniósł, że jest właścicielem domu w miejscowości K. nr 13, gmina S.. W styczniu 2015 r. znajdowały się w nim urządzenia użytku domowego: zmywarka, laptop, pogrzewacz wody, piec centralnego ogrzewania wraz z elektronicznym osprzętem etc., które uległy uszkodzeniu w wyniku wahań napięcia i wymagały naprawy. Dostawca energii elektrycznej odmówił zwrotu kosztów z tego tytułu i odesłał do

swojego ubezpieczyciela, którym jest pozwany. (...) S.A. odmówiło wypłaty odszkodowania, twierdząc że szkoda jest przejawem działania siły wyższej, tj. orkanu F..

W piśmie procesowym z 8 lutego 2016r. powód ograniczył żądanie pozwu do kwoty 1.597,60 zł.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na jego rzecz zwrotu kosztów procesu. Wskazał, iż nie ponosi odpowiedzialności za szkodę, ponieważ doszło do niej na skutek działania siły wyższej, tj. przetaczającego się nad Polską, w tym nad miejscem zamieszkania powoda, orkanu Felix.

Wyrokiem z 8 września 2017r. Sąd Rejonowy w Płońsku zasądził od (...) S.A. w S. na rzecz K. C. kwotę 2.436,46 zł z odsetkami ustawowymi od 23 lutego 2015r. do dnia zapłaty oraz 922 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, a nadto nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Płońsku od pozwanego kwotę 998,33 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych.

Sąd Rejonowy ustalił:

W dniu 10 stycznia 2015r., w wyniku wahań napięcia u odbiorców końcowych, w tym u K. C., doszło do uszkodzenia urządzeń, tj. zmywarki, telewizora, laptopa, grzewcza wody oraz pieca centralnego ogrzewania wraz z elektronicznym osprzętem. Powód dokonał naprawy uszkodzonych urządzeń, której koszt wyniósł 2.436,46 zł.

W tym dniu w rejonie gminy S. występował wiatr umiarkowany i dość silny o prędkości 6-10 m/s, okresowo porywisty o prędkości 15-25 m/s.

Bezpośrednią przyczyną powstania uszkodzeń urządzeń elektrycznych były krótkotrwałe wzrosty napięcia w instalacji, czyli tzw. przepięcia dorywcze o częstotliwości sieciowej bądź przepięcia przejściowe, spowodowane zakłóceniami w sieci elektroenergetycznej, wywołanymi przez wyjątkowe warunki pogodowe. Jednocześnie brak jest przesłanek do stwierdzenia, że dostawca energii elektrycznej, czyli (...) S.A., dokonał działań lub zaniechań, mających istotny wpływ na powstanie uszkodzeń odbiorników elektrycznych powoda.

(...) S.A. mogła z dużym prawdopodobieństwem przyjąć, że na terenie zachodniego i północnego M. w dniach 9 – 10 stycznia 2015r. wystąpią wyjątkowe warunki pogodowe. Jednak spowodowanie przerwy w dostawie energii elektrycznej na tak dużym obszarze wiązałoby się z wykonaniem szeregu kompleksowych i skomplikowanych czynności łączeniowych, nie znajdujących logicznego uzasadnienia.

K. C. nie zastosował urządzeń przepięciowych i mógł przyczynić się w ten sposób do powstania szkody. Jednocześnie jednak nie ma pewności, że zainstalowanie takiego urządzenia uchroniłoby sprzęt przed uszkodzeniem.

Sąd I instancji dokonał następującej oceny prawnej:

Sąd podniósł, że przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczony, przy czym uprawniony do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela (art. 822 § 1 i 4 kc).

Zdaniem Sądu Rejonowego, odpowiedzialność ubezpieczonego w tej sprawie opiera się na treści art. 435 § 1 kc. Zgodnie z tym przepisem, prowadzący na własny rachunek przedsiębiorstwo lub zakład wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody, ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności.

W ocenie Sądu, (...) S.A. stanowi przedsiębiorstwo stypizowane w powołanym artykule kodeksu cywilnego. Nie ulega wątpliwości, że powód doznał szkody wskutek krótkotrwałych wzrostów napięcia w instalacji tj. przepięć spowodowanymi zakłóceniami w sieci elektroenergetycznej, wywołanymi wyjątkowymi warunkami pogodowymi.

Jednocześnie Sąd I instancji uznał, że pozwany nie zwolnił się z odpowiedzialności odszkodowawczej z powodu działania siły wyższej. Zgodnie z poglądami nauki prawa cywilnego i judykatury za siłę wyższą w rozumieniu art. 435 kc uważa się zdarzenie nadzwyczajne, pochodzące z zewnątrz, niezależne od woli uprawnionego, którego nie można przewidzieć ani nie można mu zapobiec, przy dołożeniu najwyższego stopnia staranności. (wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2004 r. II Uk 84/04 OSNP 2005.14.215).

W ocenie Sądu Rejonowego, występowanie silniejszych porywów wiatru (25 m/s), jakie występowały 10 stycznia 2015r. w rejonie gminy S., nie jest zjawiskiem nadzwyczajnym i nie mieszczą się one w zakresie pojęcia siły wyższej.

Sąd nie znalazł również podstaw do stwierdzenia, iż brak ochrony przepięciowej w domu powoda świadczy o wyłącznej winie poszkodowanego. Sąd podkreślił, że ocena winy poszkodowanego, jako okoliczności egzoneracyjnej, jest dokonywana w kategoriach adekwatnego związku przyczynowego, tj. przewidziana w tym przepisie wyłączna wina w spowodowaniu szkody występuje jedynie wtedy, gdy zawinione zachowanie poszkodowanego było jedyną przyczyną sprawczą. Istnieć więc musi normalny związek przyczynowy wyłącznie pomiędzy zawinionym zachowaniem się poszkodowanego, a doznaną przez niego szkodą. Ruch przedsiębiorstwa jest tylko czynnikiem przypadkowym, który został włączony do postępowania poszkodowanego i umożliwił mu wyrządzenie sobie szkody. W konsekwencji nie uchyla odpowiedzialności nawet ustalenie, że wina może być przypisana jedynie samemu poszkodowanemu, jeżeli równocześnie wystąpiły inne jeszcze przyczyny szkody w rozumieniu adekwatnego związku przyczynowego, choćby niezawinione przez prowadzącego przedsiębiorstwo.

Ochrona przepięciowa w domu powoda nie dałaby gwarancji, że szkoda w jego urządzeniach by nie nastąpiła. Zatem – w ocenie Sądu Rejonowego – niezainstalowanie jej nie może być traktowane, jako wyłączna wina powoda w powstaniu szkody.

Z tych przyczyn, Sąd I instancji zasądził od (...) S.A. w S. na rzecz K. C. 2.436,46 zł. Na skutek przeoczenia, Sąd nie uwzględnił ograniczenia powództwa do 1.597,60 zł.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 kc, zasądzając je od 23 lutego 2015r. tj. od dnia, kiedy pozwany wystosował do powoda odpowiedź na wezwanie do zapłaty.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął w oparciu o art. 98 § 1 kpc, zaś o kosztach sądowych zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od wyroku złożyło (...) S.A. w S., zaskarżając go w całości i zarzuciło naruszenie art. 227 kpc i art. 233 kpc w zw. z art. 286 kpc, tj. dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów, w szczególności opinii biegłego poprzez:

- nieuwzględnienie, iż do szkody powoda doszło wskutek krótkotrwałych wzrostów napięcia w instalacji, czyli tzw. przepięcia dorywczego o częstotliwości sieciowej bądź przepięcia przejściowego, spowodowanego zakłóceniami w sieci elektroenergetycznej, wywołanymi przez wyjątkowe warunki pogody,

- braku wszechstronnej oceny dowodów, przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów i wyprowadzenie z zebranego materiału dowodowego wniosków nielogicznych, w szczególności pominięcie zeznań świadka B. C., stanowiącej relację w przedmiocie siły i charakteru zjawiska, ze skutków działania, którego powód wywodzi swoje roszczenie, nieprawidłowe wnioski z opinii biegłego oraz innych dowodów potwierdzających siłę i charakter orkanu Felix,

- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, że orkan Felix przetaczający się nad Polską w dniu zdarzenia, nie stanowił nadzwyczajnego zjawiska (siły wyższej).

Pozwany zarzucił również naruszenie art. 321 § 1 kpc poprzez orzeczenie ponad żądanie pozwu.

Wskazując na powyższe zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację K. C. wniósł o jej oddalenie ponad kwotę 1.597,60 zł i zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów zastępstwa prawnego za II instancję.

### **Sąd Okręgowy zważył, co następuje:**

Apelacja częściowo jest zasadna.

Rację ma apelujący, że Sąd Rejonowy orzekł ponad żądanie pozwu i naruszył art. 321 § 1 kpc, czemu sam dał wyraz w swoim uzasadnieniu.

W piśmie procesowym z 8 lutego 2016r. K. C. cofnął pozew w części obejmującej kwotę 838,86 zł. Ponieważ ograniczenie żądania nastąpiło jeszcze przed rozpoczęciem rozprawy, nie była konieczna zgoda pozwanego (art. 203 § 1 kpc). Jednocześnie czynność ta nie była sprzeczna z prawem lub z zasadami współzycia społecznego ani nie zmierzała do obejścia prawa (art. 203 § 4 kpc). Dlatego też należało w tej części uwzględnić apelację i umorzyć postępowanie w tym zakresie.

Natomiast pozostałe zarzuty apelacyjne okazały się nietrafne.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, że pozwany nie wykazał, iż zachodzą jakiegokolwiek podstawy egzoneracyjne, uzasadniające zwolnienie go z odpowiedzialności wynikającej z art. 435 § 1 kc. W szczególności należy stwierdzić, że orkanu Felix, który przeszedł nad Polską w dniu zdarzenia i stanowił klęskę żywiołową, nie można uznać za siłę wyższą.

Mimo widocznej w polskiej doktrynie rozbieżności poglądów co do pojęcia siły wyższej, w orzecznictwie sądów dominuje zapatrywanie opowiadające się za koncepcją obiektywną siły wyższej. Zgodnie z nią do zdarzeń objętych kategorią siły wyższej, zalicza się do zdarzenia zewnętrzne w stosunku do przedsiębiorstwa, którego działalność jest rozpatrywana jako przyczyna szkody. Ponadto zwykle dodaje się, że działanie siły wyższej musi być nieuchronne, nadzwyczajne, niemożliwe do przewidzenia. Wskazuje się jednak, że ta nieuchronność jest konsekwencją nadzwyczajności zjawiska. Może wynikać z niemożności jego przewidzenia, ale tylko w danym układzie stosunków. Należy je uznać za takie, jeżeli ze względu na tkwiącą w nim moc oddziaływania, nie było przed nim, a ściślej przed jego skutkami – obrony. (por. Gerard Bieniek. Komentarz do Kodeksu cywilnego. LEX)

Nie można się powołać na siłę wyższą jako na okoliczność wyłączającą odpowiedzialność wtedy, gdy szkoda powstała w wyniku nieusunięcia zagrażających bezpieczeństwu skutków działania siły wyższej, jeżeli można im zapobiec przez ich zlikwidowanie lub przez skuteczne ostrzeżenie przed groźącym niebezpieczeństwem za pomocą powszechnie przyjętych środków (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 28 września 1971 r., II CR 388/71, LexPolonica nr 296084, OSNCP 1972, nr 3, poz. 58).

Przenosząc te uwagi na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że zjawisko przyrodnicze, jakim był orkan Felix, nie może być w tym wypadku postrzegane, jako siła wyższa. Klęski żywiołowe, do których należą również huragany, zalicza się tradycyjnie do zdarzeń wykazujących właściwości siły wyższej. Niemniej jednak dostawca energii elektrycznej był uprzedzony o występowaniu nawałnicy i powinien był podjąć środki zapobiegające występowaniu szkód. Nie ma wątpliwości, że odłączenie prądu na zagrożonych obszarach, byłoby nieracjonalne. (...) S.A. mógł jednak wystosować specjalne ostrzeżenia do odbiorców energii i udzielić wskazówek co do zminimalizowania potencjalnych szkód, wszak jako profesjonalny podmiot powinien zdawać sobie sprawę z tego, że większość starszych domów nie ma żadnej ochrony przepięciowej, a prawdopodobieństwo uszkodzenia urządzeń elektrycznych jest w tych okolicznościach wysokie.

Odpowiedzialność na podstawie art. 435 kc nie ma charakteru absolutnego. Z pewnych powodów, wyczerpująco wymienionych w ustawie, może być wyłączona. Dowód zaś ich istnienia obciąża osobę, która dąży do wyłączenia swej odpowiedzialności. W przekonaniu Sądu Okręgowego, strona pozwana nie sprostала temu zadaniu, wychodząc z błędnego założenia, że sam fakt wyjątkowego nasilenia zjawiska przyrodniczego, jakim był orkan Felix, jest wystarczającą przesłanką do uznania go za siłę wyższą w rozumieniu art. 435 kc.

Z tych wszystkich względów, Sąd II instancji zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że obniżył zasądzoną w punkcie I od pozwanego na rzecz powoda kwotę do 1.597,60 zł, umarzając postępowanie w pozostałej części na podstawie art. 355 § 1 kpc. W pozostałej części apelacja, jako niezasadna, podlegała oddaleniu.

W konsekwencji należało zmienić również rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Cofnięcie pozwu traktowane jest jako przegranie sprawy z wyjątkiem sytuacji, gdy jest ono wywołane zaspokojeniem roszczenia; tu ograniczenie żądania nie było wynikiem jego zaspokojenia. Należało przyjąć, że powód wygrał spór w 66% (1.597,60 zł : 2.436,46). K. C. wyłożył 922 zł (opłata od pozwu – 122 zł; wynagrodzenie pełnomocnika – 600 zł; zaliczka na biegłego – 200 zł), zaś (...) S.A. 1.600 zł (wynagrodzenie pełnomocnika - 600 zł; zaliczka na biegłego 1.000 zł). W związku z tym, koszty procesu między stronami Sąd wzajemnie zniósł między stronami - stosownie do treści art. 100 kpc.

Wydatkami wyłożonymi tymczasowo ze Skarbu Państwa należało obciążyć strony proporcjonalnie i dlatego Sąd nakazał pobrać z tego tytułu od Towarzystwa (...) S.A. kwotę 658,89 zł (998,33 zł x 66%), natomiast od K. C. – 339,43 zł (998,33 zł x 34%).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok, stosując art. 386 § 1 kpc.

O kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym Sąd orzekł na podstawie art. 100 kpc, znosząc je wzajemnie między stronami.

Renata Wanecka Jarosław Pejta Katarzyna Mirek - Kwaśnicka